

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן

- א. מחצה לאהרן ומחצה לבניו..... 2
- ב. לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה..... 3
- ג. אלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה..... 4
- ד. נשים בכתובה ובקידושין פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין..... 5
- ה. יחוד דאורייתא הוא..... 7
- ו. גזרו על ייחוד דפנויה..... 11
- ז. לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו..... 12
- ח. וכסף וזהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אספניא..... 13
- ט. וכותב לו ספר תורה לשמו יוצא למלחמה מוציאה עמה נכנס הוא מכניסה עמו יושב בדין היא עמו מיסב היא כנגדו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו..... 13
- י. מניין שאפילו סוס אחד והוא בטל שהוא בלא ירבה... לעבור בלא תעשה על כל סוס וסוס..... 14
- יא. וכותב ספר תורה לשמו... ובלבד שלא יתנאה בשל אבותיו..... 14
- יב. אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצוה לכתוב משלו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה..... 15
- יג. כותב לשמו שתי תורות אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גזזו... (עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט) אינו נכנס בה לא לבית המרחץ ולא לבית הכסא..... 21

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

דף כא.

א. מחצה לאהרן ומחצה לבניו

כבר התבאר במסכת יומא דף יד. ודרף יז: ובמסכת ב"ב דף קמג. שהכהן גדול הוא ראש לכל הכהנים, ולפיכך על אף שעבודות המקדש חולקו לפי משמרות ובתי אב ועל פי פייס, כהן גדול בכל יום¹ מקריב ומקטיר מתי שירצה. ונוטל חלק בקדשי המקדש לאכילה בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, גם אם אינו מקריב. וכשירצה יאמר זה² החטאת שלי זה האשם שלי, שבבהמ"ק נחשב כבעל הבית בביתו. ונוטל חלק בחלוקת אכילת קדשים בראש איזה מנה יפה שיבחר לו³.

האמור אינו אלא בקרבן יחיד⁴, אך בקרבנות ציבור אינו יכול ליקח את כל הקרבן כולו לעצמו, רק נוטל מחצה⁵.

ולפיכך כהן גדול⁶ לעולם נוטל מלחם הפנים, מכל משמר חצי החלות שזכה בהן⁷, שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו, ואין כהן גדול נוטל פרוסה כלומר חצי חלה שאין זה כבודו.

¹ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ד הלכה יב ופרק ה הלכה יב

² ועיין בלקוטי הלכות בזבח תודה שם ה: שהסתפק האם יכול ליקח על מנת לתת לאחר ודייק ממש"כ בגמ' חטאת זו אני אוכל ולא אמר חטאת זו אקח. אך לפי"ז יש לדייק את לשון הרמב"ם שכתב זו החטאת שי שאדרבא יכול ליקח גם שלא על מנת לאכול אלא רק שתהיה שלו וצ"ע ומ"מ לכו"ע אם כבר לקח יכול לתת לאחר.

³ כס"מ שם

⁴ בסיפא דתוספתא מסיים חלה אחת משתי חלות ארבע וחמש חלות מלחם הפנים. רבי אומר אומר אני שיהא זה נוטל מחצה שנאמר והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו שיהא אהרן שקול נגד בניו. ועד כאן לא פליגי רבנן ורבי אלא אם נוטל מחצה או פחות ממחצה אבל כולו לכו"ע לא שקיל. וצ"ל דרישא חטאת זו שלי אשם זה שלי מיירי בקרבן יחיד דבזה יכול ליקח לעצמו כל הקרבן אבל בקרבן צבור אינו יכול ליקח לעצמו כולו רק בורר לו מנה יפה והולק עם אחיו הכהנים ונוטל מחצה או מעט פחות ממחצה לכל מר כדאית ליה. וכן הוא בהדיא בירושלמי פ"א דיומא ה"ב א"ר זעירא כאן לקרבן יחיד כאן לקרבן צבור ע"כ. ונראה דבזה כו"ע לא פליגי וכי פליגי רבי ורבנן בקרבן צבור. הר המוריה

⁵ כמבואר בתמידין ומוספין ד יד

⁶ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ד הלכה יד

⁷ וכיון שנפסק כחכמים שנכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש לוקח מכל משמר שלול ונמצא שכהן גדול לעולם נוטל שש מלבד אם יש משמר התעכב שהוא נוטל שתיים א"כ נותרו עשרה וכהן גדול נוטל חמש. לקוטי הלכות ה:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ג. לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה

כבר התבאר במסכת ב"מ דף קטו. שבעת שישב המלך על כסא מלכותו לא ירבה לו נשים⁸, מפי השמועה למדו שהוא לוקח עד שמונה עשרה נשים בין הנשים ופלגשים הכל שמונה עשרה, ואם הוסיף אחת ובעלה⁹ לוקח, ויש לו לגרש אם ירצה¹⁰, ולישא אחרת תחת זו שגירש. וי"א¹¹ שמותר בשמונה עשרה נשים חוץ מן הפלגשים.

⁸ רמב"ם הלכות מלכים פרק ג הלכה ב

⁹ ק"ל מנא לן שצריך שיבעלה דילמא כשקדשה לכד מיקרי מרבה ואדרבה סבירא ליה לרבינו פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין כמבואר בפרק שאחר זה אם כן מכיון דקדיש אף על פי שלא בעל מיקריא אשה וצ"ע אי איתיה בשום דוכתא. כס"מ שם, ובלח"מ תירץ אפשר לדמותו לההיא דכתב רבינו בפרק י"ז מהל' איסורי ביאה דבין כהן גדול בין כהן הדיוט שנשא אשה מן הארבע ולא בעל אינו לוקח ומעמא דהתם משום דקרא כתיב ולא יהלל ויחלול לא הוי אלא בביאה ג"כ כאן לא קרא כתיב ולא יסור לבבו ואין כאן הסרת לב אלא בבעלה וכמ"ש רבינו לקמיה ולא יהיה מצוי אצלה תמיד על הסרת לבו הקפידה תורה וכו' משמע דההסרה תלויה בבעלה

¹⁰ כס"מ שם

¹¹ השגות הראב"ד שם א"א זה אי אפשר שהרי היו לדוד שש נשים ופלגשים כשאמר לו נתן הנביא ואוסיפה לך כהנה וכהנה נמצא י"ח חוץ מן הפלגשים הן. ובסה"מ ל"ת שסד כתב הרמב"ם והמצוה השם"ד היא שהזהיר המלך מהרבות נשים והוא אמרו ית' (שם) לא ירבה לו נשים. וגבול זה שלא יוסיף על שמונה עשרה נשים בכתובה וקידושין. משמע שפילגש אינה מן המניין. וברדב"ז שם כתב ליישב לפי שיטת רבינו לא נשא דוד נשים בירושלים אלא בת שבע ואחרת והיו לו שמונה נשים שהרי עשר פלגשים הניח לשמור את הבית אשר בא עליהן אבשלום והיו אלמנות חיות עד יום מותן ויש קצת דוחק לשיטת הראב"ד שלא נתפרש בכתוב מה הם הנשים שלקח ואם היו לו בנים מהן זולת בת שבע ובשלמא לפי שיטת רבינו שלא לקח אלא שתים אחת נתפרש בת שבע ואחת שמא לא היו לה בנים אבל עשר נשים לא הוה שתיק קרא מינייהו ואם היו להן בנים וכו"ת שלא נשא דוד נשים יותר מבת שבע א"כ לא נתקיים בדוד מאמר הנביא ותו דבהדיא משני תלמודא למלווי שמנה עשרה.

וכתב הראב"ד א"א זה א"א וכו'. טעמו להקשות על רבינו שבגמרא הביאו ראיה לשאין לו להוסיף על י"ח מדכתיב ויולדו לדוד בנים בחברון וכו' ומונה שם שש נשים וקאמר ליה נביא בעובדא דבת שבע ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה שהם י"ח ואם כדברי רבינו שבין נשים ופלגשים הכל שמנה עשרה הרי היו לו שם בחברון שש נשים ואחר כך כתוב ויקח דוד עוד פלגשים ונשים בירושלים אחרי בואו מחברון ואחר כך היה מעשה בת שבע דקאמר ליה נביא ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה וכיון שהיו לו שש נשים ועוד פלגשים אם כן כהנה וכהנה הוו טפי מ"ח. ואני אומר ולהראב"ד מי ניחא דהא בקרא דכתיב שלקח פלגשים כתיב נמי שלקח נשים וא"כ היה לו שש נשים ואותן שהוסיף וכהנה וכהנה טפי מ"ח הווי אלא ודאי ההוא קרא דויקח עוד דוד פלגשים ונשים לא משתעי קרא שבאותו פרק לקחם אלא קרא משתעי מה שנשא דוד אחרי בואו לירושלים ומ"מ מעשה דבת שבע קודם לו תדע דמני התם בשמות הילודים לו שלמה וודאי בתר עובדא דבת שבע ומאי דקאמר נביא ואוסיף לך כהנה וכהנה הוה אלא ודאי מעשה בת שבע קודם לקרא דויקח עוד דוד פלגשים ונשים וכך אמרו שם בגמרא והא כתיב ויקח דוד עוד פלגשים ונשים כלומר אלמא טובא נשים הווי ליה והיכי אמרת שמנה עשרה ותו לא ומשני למלווי י"ח וע"כ היינו בתר דא"ל נביא ואוסיפה לך כהנה וכהנה שאם קודם לכן נסיב למלווי י"ח היכי אמר ליה ואוסיפה לך וא"כ מההוא קרא ל"ק מידי לא לרבינו ולא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ולא ישא אפילו אשה אחת שמסירה את לבו¹². וי"א¹³ שאילו שאינה מוחזקת בכשרות ויש לחוש שמא תסיר את לבו ה"ז לא ישאנה

ג. אלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה

עוד התבאר שם ושם דף קיג. שהמלוה לאלמנה בין שהיא עשירה ובין שהיא עניה מעות על מנת שתפרע לו לזמן מסוים ולא לקח ממנה משכון כשיגיע הזמן ולא פרעה החוב אסור למלוה לטול ממנה משכון¹⁴ ואפילו על פי ב"ד ועל זה נאמר (דברים כד פסוק יז) וְלֹא תַחַבֵּל בְּגֵד אֶלְמָנָה. ולא דוקא בגד¹⁵,

להראב"ד ואם נאמר דפשיטא דהראב"ד הוה מפרש קרא דויקח עוד דוד כמו שפירשתי אלא שאומר שהיו לו פלגשים מדכתיב ויקח דוד עוד פלגשים משמע שכבר היו לו פלגשים אלא שלא הזכירם הכתוב וה"ק ויקח דוד עוד פלגשים ונשים נוספות על פלגשים ונשים שהיו לו בחברון אין זה כדי להקשות לרבינו שכבר אפשר לפרש שלקח דוד עוד פלגשים ונשים נוספות על הנשים שהיו לו בחברון. ולדברי רבינו מצאתי ראה מדאמרין בההוא פירקא בוא וראה כמה קשיין גירושין שהרי דוד התירו לו ליחד ולא התירו לגרש ופירש רש"י ליחד עם אבישג ואף על פי שנאסר ייחוד של פנויה ולא התירו לו לגרש אחת מי"ח וישאנה ואם כדברי הראב"ד ז"ל שפלגשים יכול לישא יותר מי"ח למה להו למשרי ייחוד נינסבה לפלגש אלא ודאי אף פלגשים אינו יכול להוסיף יתר על י"ח וכדברי רבינו, ואולי ז"ל דמעמו של הר"א ז"ל משום דאמר ליה התם נתן ושכב את נשיך דהיינו העשר פלגשים ששכב אבשלום עמהן ומדקאמר ושכב את נשיך משמע ליה להר"א ז"ל שהיו לו באותה שעה כשהיה אומר לו הנבואה ומ"מ אין זו ראייה דאפשר דנשים ר"ל הפלגשים שעתידין אתה לישא אותם ועדיין לא נשא. ומ"מ קשה קצת לדברי רבינו למה לא נשא דוד את אבישג דהרי עשר הפלגשים כבר פירש מהן אחר שבא עליהן אבשלום וכמ"ש שהניחן צרורות עד יום מותן אלמנות חיות וכיון שפירש מהן הוי כאילו גירשן וא"כ הרי היה יכול לישא אחרת וע"ק לדעתו איך אמר דהתירו ליחד ולא לגרש ויציא פלגש אחת וישא השונמית דלפלגש אין צריך גירושין דאין לו בה קידושין אלא ייחוד בעלמא. וי"ל דמ"מ זה הוי כגירושין להוציאה כדי ליקח אחרת ולקושיא הראשונה י"ל דכיון דהפלגשים היו צרורות ולא היו יכולות לישנא לאחר הוי כאילו אנידי ביה ולהכי הוו עדיין פלגשיו ואין יכול לישא אחרת

ועיין בפר"ח במים חיים ודע דלדעת רבינו קשה לי קושי עצום דהרי בחברון היו לו לדוד שש נשים ואחר כך לקח את בת שבע ואחר כך אמר קרא ויוסף עוד נשים ופלגשים ומיעוט נשים שתיים והיו לו עשר פלגשים משמע דהיו לו בין נשים ופלגשים י"ט. ולענ"ד יראה דבהשגת הר"א ז"ל מתורצת האי קושיא והיא סייעתא לדעת רבינו והוא מדכתיב ויקח דוד עוד נשים ופלגשים משמע דמקודם היו לו פלגשים ואנן לא הזינן דהזכיר קרא קודם שלקח פלגשים אלא ודאי שבאותן שש נשים שהזכיר הכתוב קצת מהן היו פלגשים ואהא קאמר ואוסיפה לך וק"ל. ובקונטרס הדרושים לפרשת שופטים הארכתי להוכיח דעת הרב ז"ל והעליתי שהוא הנכון:

¹² מאירי סנהדרין בא. ד"ה המשנה החמישית, ובר"ש ולא נתבאר שם אם לוקה עליה

¹³ יד רמה סנהדרין שם ועיין מרגליות הים שם

¹⁴ ועיין מנחת חינוך מצוה תקפג אות יא שכתב גבי לאו דלא תחבול רחים וגו' (ל"ת רמב) שמסתבר ששיך גם בפחות משוה פרוטה כיון שאינו לאו שבממון אלא גזירת הכתוב ואפילו אם החוב הוא פחות משוה פרוטה חייב לשלם אלא שאין מוציאים בדינים ויהיה שייך הלאו וא"כ מסתברא שה"ה גם בלאו זה

¹⁵ אהבת חסד פ"ז סעי' ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אלא כל דבר אסור ליטול ממנה, ואפילו אם אינם כלים שעושים בהם אכל נפש או אפילו אם אינו ממשכנה בביתה אסור. וי"א¹⁶ שלא אסרה התורה אלא בגדי לבישתה ומצעותיה וכדומה, אבל שאר כלים כגון כוסות של כסף וכיו"ב, (שאינם כלי אכל נפש¹⁷) ראוי למשכן הימנה, וסתימת הפוסקים לא משמע כן¹⁸.

ואם משכן מחזירין ממנו בעל כרחו מיד, ואם תודה לו תשלם, ואם תכפור תשבע¹⁹. וי"א²⁰ שאין צריך להחזיר מיד אלא רק בזמן שצריכה להם²¹.

ד. נשים בכתובה ובקדושין פלגשים בלא כתובה ובלא

קידושין

המלך לוקח²² מכל גבול ישראל נשים ופלגשים, נשים בכתובה וקדושין, ופלגשים בלא כתובה ובלא קידושין²³ אלא ביחוד בלבד קונה אותה²⁴

¹⁶ כ"כ בגליון רע"א בגליון המשניות הפרק המקבל משלמי הגבורים בשם ריא"ז ב"מ ע"ע מדפי הרי"ף אות ב ועיין בנתיב החסד שם שהוכיח מסתימת הפוסקים ומהגמ' שהעיקר לדינא שכל הכלים אסורים וכן משמע מהחינוך מצוה תקצא וז"ל "וחבל בגדיה או כליה או שום דבר" וכ"כ במנחת חינוך שם אות א שכל הכלים אסורים

¹⁷ שאם הם כלי אכל נפש בלא"ה אסור משום לאו ד"לא יחבול רחים" וגו' עיין ל"ת רמב

¹⁸ שם נתיב החסד ס"ק טו

¹⁹ רמב"ם מלוה ולוה פ"ג ה"א ביאור הגר"א חו"מ סי' צז ס"ק לד

²⁰ סמ"ע סי' צז ס"ק יד מו עיין ביאור הגר"א שם שזהו דעת הרמב"ן והרשב"א אבל הרמב"ם משמע שמחזיר מיד אבל בסמ"ע דחק ליישב שגם הרמב"ם ס"ל כן

²¹ ועיין יראים סי' קלו וז"ל "מדאמר ר' שמעון שאם אתה ממשכנה אתה חייב להחזיר לה למדנו דבכלים שהוא חייב להחזירה הכתוב מדבר והיינו ממשכנה שלא בשעת הלואה ובשליח ב"ד דאלו בשעת הלואה אינו חייב להחזיר, כדתנן בהמקבל והזכרנוהו למעלה משכנו בשעת הלואה אינו חייב להחזיר לו. ולמדנו גם בכלים שהיא משתמשת בהן דבני חורה נינהו, דאי בכלים שאינה משתמשת בהן לאו בני חורה נינהו"

²² רמב"ם הלכות מלכים פרק ד הלכה ד ומובא ברמ"א אבהע"ז כו א

²³ והיינו שבא אבשלום על פלגשי אביו שאם היו בקדושין לא היו מסכימין ישראל על עבירה כזאת ואף על גב דפלגש בגבעה קורא אותה לפעמים אשה לפי שהיו נוהגים בה מנהג אישות ואף על פי שהיה הדיוט באותו הזמן היו נוהגין היתר בדבר והיינו דכתיב ותזנה עליו פלגשו שאם היו לו בה קדושין היא חייבת מיתה ולא היתה מותרת לו. רדב"ז שם

²⁴ ברש"י בחומש פ' חיי שרה כה פסוק ו כתב "נשים בכתובה, פלגשים בלא כתובה, כדאמרינן בסנהדרין (כא א) בנשים ופלגשים דדוד" וברמב"ן שם "ואין הדבר כן, כי לא תקרא פלגש אלא כשהיא בלא קדושין, כי הכתובה מדברי סופרים, והגירסא בסנהדרין פלגש בלא כתובה וקדושין. אבל אפשר שגם בני נח כאשר ישאו להם נשים כמשפטן כבעילה היו נוהגים לכתוב להן מהר ומתן, ואשר רצונה שתהיה להם פלגש וישלח אותה כאשר ירצה ולא יהיו בניה בנוחלים את שלו, לא היה כותב לה כלום". ובגור אריה שם הוסיף "ובאמת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ומותרת לו, אבל ההדיוט אסור בפילגש²⁵, אלא באמה העבריה בלבד אחר ייעוד, ויש לו [רשות] לעשות הפילגשים שלוקח לארמונו טבחות ואופות ורקחות, שנאמר (שמואל א ח פסוק יג) וְאֵת בְּנוֹתֵיכֶם יִקַּח לְרִקְחוֹת וּלְטַבְּחוֹת וּלְאֹפֹת. וי"א²⁶ שהמייחדת עצמה לאיש אחד²⁷ אין בה לא מלקות ולא

אין הדעת נותן שתהא נקראת 'פילגש' בשביל שאין לה כתובה, דהוא ממון שניתן למחילה, וכי בשביל שקדשה על מנת שאין עליו כתובה תהא נקראת פילגשו. ואולי אפשר דכונת רש"י בלא כתובה ואיירי קודם מתן תורה שלא היה קידושין אלא מייחדת עצמה עמו שכתב הרמב"ם באישות ומנהגם היה לכתוב מהר ומתן על הייחוד לבד ופילגש הוא כשלא כתב לה ואם כן אין דעתו סומכת לו ואינה מייחדת עצמה ולהכי הוי פילגש אך לאחר שניתנה תורה פילגש היא בלא כתובה ובלא קידושין גם לרש"י ועיין ברא"ם מש"כ ובמה שהשיג עליו בצידה לדרך. ועיין ביאור הגר"א אהע"ז שם ז' וז"ל "ג"י רש"י נשים בכתובה וקדושין פלגשים קדושין בלא כתובה וכמ"ש פרשת חיי שרה וראיה מ"ש שם בירושלמי והביאו תוספת ביבמות כ"א א' ד"ה ומותר כו' וא"ת תורה כו' וכ"ה בירושלמי פ"ה דכתובות הלכה ב' איזהו אשה ואיזו היא פלגש רמ"א אשה יש לה כתובה ופלגש אין לה כתובה ר"א אחד ז' ואחד ז' יש לה כתובה אשה י"ל כתוב' ותנאי כתוב' פלגש י"ל כתובה ואין לה תנאי כתובה משמע אבל קדושין לד"ה יש לה וכ"מ מדנאסרות לדוד בביאת אבשלום ובב"ר פ' ל"ח זה התיר ג"ע שאמר בא אל פלגשי אביך ואם איתא הא אמרינן נושא אדם כו' ואמרינן בסנהדרין שם אבישג מותרת לשלמה ול"ק אחת מן הפלגשים ואמרינן שם כמה קשה גירושין כו' אלמא צריכות גט וכן קראן הכתוב אלמנות חיות וכן בפלגש בגבעה קרא חותנו לאביה ולכך קנאו כ"כ בפלגש בגבעה והרמב"ן השיג על רש"י דהא כתובה דרבנן ואין תפיסה בזה די"ל כדעת תוספת דפ' כרשב"ג שהיא דאורייתא ואף לת"ק ל"ד כתובה אלא כל תנאי כתובה כגון שארה וכו'.

²⁵ הרמב"ם לשיטתו באישור פרק א הלכה ד שכתב "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובוועל אותה על אם הדרך והולך לו, וזו היא הנקראת קדשה, משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר לא תהיה קדשה מבנות ישראל, לפיכך כל הבוועל אשה לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה מפני שבעל קדשה". וכ"מ דעת הרמ"א שם בדעת הרמב"ם אולם עיין בית מאיר שם שכתב על דברי הרמב"ם מבואר מדבריו דאיסור פלגש לחוד ואיסור קדשה לחוד, שפלגש אין בה אלא איסור עשה ואין בה משום איסור קדשה כיון שייחד אליו ולא דקדשה כשאינה מיוחדת אליו, וזה דלא כמשמעות הרמ"א ז"ל בהג"ה דכתב שלוקין משום לא תהי' קדשה. ועיין בח"מ ובב"ש דכתבו דאינו אלא איסורא, ונראה דהיינו ביטול מצות עשה דכי יקח איש אשה. והנה הרמב"ן ז"ל החזיק בדברי הראב"ד דפלגש מותרת להדיוט והביא רא"י ממה שמצינו בגדולי עולם שהי' להם פלגשים בכלב ובגדעון וגבי פלגש בגבעה כתיב לשון אשה משמע שלא הי' באיסור. ובכס"מ נדחק שהי' כל אלו ע"י יעוד, והוא דוחק דלא מצאנו דע"י יעוד נקרא פלגש שהרי הקישה הכתוב לאחרת להתחייב בשאר כסות ועונה.

²⁶ הראב"ד אישות שם ומוכא ברמ"א שם שהשיג על הרמב"ם א"א אין קדשה אלא מזומנת והיא המופקרת לכל אדם אבל המייחדת עצמה לאיש אחד אין בה לא מלקות ולא איסור לאו והיא הפילגש הכתובה, ובעלי הלשון דורשין פילגש מלה הפוכה ומורכבת כפי שגל עומדת לפרקים למשגל משמשת את הבית ופעמים למשכב, ויש ספרים שכתוב בהם (סנהדרין כא) פילגשים קדושין בלא כתובה, מ"מ אין איסור לאו אלא במזומנת עצמה לכל אדם, שאם כדבריו מפתה היאך משלם עליה ממון והלא לוקה עליה אלא ודאי משהוצרכה לפיתוי אינה קדשה. ועיין ביאור הגר"א אבהע"ז שם ז' שהביא שתפש הרמב"ן על דעת הרמב"ם מכלב וגדעון ושאר גדולי ישראל כולם נשאו פלגשים ופלגש בגבעה אם היה אסור לא היה אומר בפרהסיא בפני כל ישראל פלגשי ולא היה הולך אל המיו בפרהסי' אבל הרמב"ם שם תירץ בדבריו שכתב ההדיוט אסור אלא באמה העבריה בלבד אחר יעוד ובכה"ג איירי כל הנ"ל

²⁷ ועיין בית מאיר שם ביאר רצונו דנשים היינו שעיקר הנישואין לאישות שמשועבד לה בשאר כסות ועונה ולכל תנאי כתובה והיא משועבדת לו, ופלגשו עיקר לתשמיש הבית ואינם משועבדים זה לזה בשום דבר אלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

איסור לאו, והיא הפילגש הכתובה. אבל כופין²⁸ אותו להוציאה מביתו, דבוראי בושא היא מלטבול²⁹, ובא עליה בנדרתה³⁰.

דף כא:

ה. יחוד דאורייתא הוא

לפרקים היא למשכב כמ"ש הראב"ד וכשנתנה תורה נצטוו באשה שלוקח בתורת אישות כנ"ל שלא יבעול אלא א"כ נתקדשה לו אבל על פלגשים לא נצטוו והוא כקודם מתן תורה בלא קידושין. ובזה מיושב מה שהשיב המ"מ על הרמב"ן מהא דאמר בכתובות דף ע"ג גבי קטנה שהגדילה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ולפמ"ש א"ש דהתם כיון שהיא אצלו בתורת אישות ה"ל בעילת זנות אם לא יקדשה תחילה.

²⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כו א

²⁹ ויש ראה מדברי הרא"ש כתובות דליכא איסור בפלגש שהרי כתב שם דיכול לקיים פו"ר בפלגש. כ"ש שם

ב

³⁰ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר במסכת קידושין דף פ: שאסור מדין תורה³¹ להתייחד עם ערוה
מהעריות, או עם חייבי לאוין³² בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות
ערוה³³.

תינוקת שהיא פחותה מבת שלשה ותינוק פחות מבן תשע, מותר להתייחד
עמה, שלא גזרו³⁴ אלא על יחוד אשה הראויה לביאה, ואיש הראוי לביאה³⁵.
אך בגדולה משלוש או גדול מגיל תשע אסור³⁶

³¹ בנמ' ע"ז לו: איתא: ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמו לייחוד מן
התורה מנין שנא' כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אב מסית בן אב אינו מסית אלא בן מתייחד עם אמו ואין
אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה, ייחוד דאורייתא דאשת איש, ואתא דוד וגזר אפילו אייחוד דפנויה,
ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזרו אפילו אייחוד דעובדת כוכבים" וכן פסק להדיא בטור אבהע"ז כב וכן
בירמ"ה סנהדרין כא: ובחכמ"א שער בית הנשים כלל ככו,א. וכן כתב בפשיטות בהחפ"ז חיים בספר נדה
ישראל פכ"ד ובגדר עולפ פ"ח ובחתימת הספר, ועיין בשו"ת צי"ץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד
פרק א שהביא דבסנהדרין כא: איתא נמי בהאי לישנא יחוד דאורייתא הוא ועיין בר"ח בע"ז שם כותב בסתמא
אבל יחוד דבת ישראל אם היא אשת איש מן התורה היא גם רש"י ותוס' בשבת ד' י"ג ע"א סוברים בפשיטות
דייחוד דא"א איסורו מה"ת ממש. ומפורש יוצא כן גם מדברי התוס' בסנהדרין ד' ל"ז ד"ה התורה ועיין גם
בתוס' סוטה ד' ז' ע"א ד"ה נדה שמוכה נמי בכזאת אך בעיין ב"ש ס"ק א שהביא דעת הרמב"ם שאינו אלא
איסור מדברי קבלה, ובחינוך קפה יש מדייקים כרמב"ם ועיין בצ"ח שם שמביא דבספר ארעא דרבנן למהר"י
אלגזי מערכת י' אות רפ"ח כתב דהרמב"ם הוא לפי סברתו דכל דבר שאינו מפורש בכתוב לא קרי ליה ד"ת
כמ"ש בכמה מקומות ועיין שם בצ"ח שהביא שבמפורש כדעת הרמב"ם פסק הלבוש באה"ע סי' כ"ב סעי' א'
וכפי הנראה קיימי בשיטתו גם המחבר בשו"ע שסתם והדרישה לטור שם.

³² פרישה וב"ש ס"ק א אך עיין בצ"ח הנ"ל שהביא חבל אחרונים שחלקו וס"ל דחייבי לאוין אינו אלא מדרבנן
ספר עצי ארזים על אה"ע סי' כ"ב סק"א ומטעים בדבריו דיש לנו נפ"מ לדינא אם הוא מדאורייתא או לא,
והיינו בספק איסור יחוד כגון שאינו ידע אם היא בת ג' שנים או בכמה ענינים שנחלקו הפוסקים באיסור יחוד
דהיבא דאיבא איסור דאורייתא ספיקא לחומרא ובאיסור דרבנן ספיקא לקולא ע"ש בדברייהם ביתר אריכות.
וכן בקרית ספר על הרמב"ם להמבי"ט ז"ל, כותב בפכ"ב מה' איסורי ביאה כשגזרו דוד ובית דינו על יחוד
דפנויה הוא דגזרו וכ"ש יחוד דחייבי לאוין דגזרו עליהם, וכן בספר חקרי לב האה"ע סי' י"ח וכן גם בספר שו"ת
תורת חסד מלובלין האה"ע סי' י"ב מאריך להוכיח דאיסור יחוד דחייבי לאוין הוי נמי רק מדרבנן. אך קצת
צ"ע לי על מש"כ בספר עצי ארזים לחלוק על הפרישה ומעמו דא"כ תיקשי להרמב"ם דס"ל דפנויה באיסור
לאו דלא תהיה קדשה א"כ איך אמרינן דדוד וב"ד גזרו על יחוד פנויה הרי מדאורייתא אסור יחוד דחייבי
לאוין, אלא ודאי דח"ל לאו בכלל עריות נינהו ולכאורה לרמב"ם לא קשיא מידי דהא ס"ל דייחוד לאו
דאורייתא נינהו ולהכי גזרו על הפנויה ובכל זה חייבי לאוין וצ"ע.

³³ שו"ע אבהע"ז כב סעי' א

³⁴ מלשון זה משמע שדעת המחבר שייחוד דרבנן אך אמנם אפשר לדחות דאיירי בייחוד פנויה מהורה שהרי
איירי בתינוקת פחותה מבת ג' דבסתמא פנויה מהורה היא אך אמנם עדיין יקשה מדין תינוק דהא שייך
שיתייחד עם א"א דהוי דאורייתא ואולי אנב שיטפא וצ"ע

³⁵ שם סעי' יא

³⁶ והא דמהני לקמן בדין שומר קמנה שאינה מוסרת את עצמה לביאה וייחוד עמה אסור כתב ב"ח שם חיישינן
שמה יבא עליה באונס אבל כאן ליכא חשש אונס דהא גדולה עמה ולפתוי לא חיישינן דאינה מוסרת את
עצמה לביאה ב"ש ס"ק טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שיעור זמן הייחוד י"א שהוא כ 5 דקות³⁷, ויש מחמירים גם בפחות³⁸, ולפיכך מקום שבו אין שייך להתייחד למשך זמן איסור ייחוד, מותר להתייחד בו, כגון שידוע שתפתח דלת לרשות הרבים בעוד דקה³⁹. אך מקום בו אפשר להתייחד בו משך זמן הייחוד, אסור להתייחד גם זמן קצר.

עיקר איסור ייחוד הוא למנוע מצב שבו יפתו המתייחדים אחד את השני לדבר עבירה, ולפיכך גם בזמן הזה שעונשים על אינוס, וכן במקום בו אין חשש לאונס. אסור להתייחד⁴⁰.

אך אם גם אין חשש לפיתוי, כגון במקום בו עונשים בחומרה את המפתה, מותר להתייחד⁴¹.

³⁷ שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן צד

³⁸ כך משמע משו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה או כב שכתב "שנ"כ הוא שיעור יותר גדול משיעור הביאה שהוא ודאי יותר מכל נסיעה ארוכה דאיכא במעלית אף דמשך כ"ה קומות"

³⁹ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות יז ומנח"י הנ"ל ובשו"ת צי"ץ אליעזר חלק ו סימן מ – קוני איסורי יחוד פרק כב אך בשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפב צידד להחמיר "מטעם דבאיסור יחוד תרתי אית ב"י חדא דחששו דיעשה עכשיו עבירה, וחדא דכבר גזרו איחוד משום לתא דקריבה דערויות כיון דהייחוד הגורם הגדול לעורר מחשבת נאוף ולגלות ערוה... במקום דישנם גדר יחוד וחל כבר גזירתם שוב גם חצי שיעור יחוד אסור מן הדין – לא רק מטעם שמא ימשך לעבירה אלא דעבר על הרחקת ערויות ושוב ראיתי בעין סברתי בצפנת פענח פכ"א מאיס"ב ה"ד – לענין אחר ע"ש – וראיתי להגאון הג' ממנצסטר שמרח ויגע למצוא שיעור איסור יחוד במינוטען – והוא בגדר למוד זכות כמצווה עלינו אבל עדיין צ"ע אם מרפאין שבר בת עמי להיות בספק איסור יחוד כנ"ל – אם האמת כן דיתכן שיעור עבירה בהליכת העלויעטער, ועכ"פ אהני לן דברי הה"ג – לדעת מקום איסור יחוד – כדי להחמיר אז גם בפחות מכשיעור. איברא היות כי דעתי נוטה בזה להחמיר, ומה אני להטיל דעתי על אחרים, וגם עיקרי דברינו בזה כבר הזכירו גם הרבנים הג' בתשובותיהם. ואולי מוטב שיהיו שוגגין וכו' – ע"כ יהיו דברי בזה מועטין" עכ"ל

⁴⁰ בינת אדם שער ב"ה סי' כ"ו דאף שידוע דאם יאנסו אשה מכין ועונשין אבל אם היא תבעל לו ברצון עכשיו בזה"ז הוא היתר גמור ואין נחשב להם לבזו כלל.

⁴¹ כן משמע מבינת אדם הנ"ל שסיים "ובזמן מהרמ"ש באמת כן היה דיניהם לשרוף הבעל יהודית בין באונס בין ברצון אבל עכשיו ידענו בבירור שאינו כך וא"כ אין כאן היתר כלל ע"ש" משמע שבמקום בו עושים כן יש היתר. וכ"כ העורך ר' דוד צבי קאמצבורג בקובץ תל תלפיות שבט תרפ"ו באות יט וכן משמע בחזו"א יו"ד סי' סו אות ב ג נבי אשה חשובה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

י"א⁴² שייחוד עם נדה הוא בכלל ייחוד עם הערוה וי"א⁴³ שאינו אלא אסור מדרבנן.

י"א⁴⁴ שכדי שלא לעבור על איסור ייחוד, יש למסור נפש. וי"א⁴⁵ שרק באיסור ייחוד בערוה דאורייתא, חייב למסור נפש, אך בחייבי לאוין אין למסור נפש. וי"א⁴⁶ שאין כלל דין מסירות נפש באיסור ייחוד.

י"א⁴⁷ שאם אין מטרתם להתייחד כדי להציל נפשם, אלא שבכדי שיוכלו להציל נפש, יצטרכו לעבור על איסור ייחוד, והוא אמצעי להגיע למטרת הצלת נפש, ולא הצלת נפשות בעצמו, אין חייבים למסור נפש.

⁴² חכמת אדם שער בית הנשים כלל קבו חפץ חיים גדר עולם פ"ח ובנדהי ישראל פכ"ד וז"ל "ורע עלי המעשה ששמעתי שיש כמה אנשים צעירים שהופקר אצלם איסור יחוד לגמרי שבחור ובתולה העוסקין במלאכה יחד בבתי הרושת המעשה שוכרין להם משכן מיוחד בפני עצמם בעד שניהם ושוכנים שם יחד בקביעות וכבר כתבנו לעיל דאיסור יחוד הוא אפילו אם היה רק באקראי וכ"ש בזה שמתיהד עמה תמיד העון חמור מאד שעוברין עליו מדי יום ביומו ונעשה מומר לאותו דבר מפני שהופקר אצלם איסור תורה לגמרי בשאט נפש ומלבד זה כמה מכווער הדבר מאד שבחור ובתולה יתגוררו תמיד במשכן אחד ובאופן זה קרוב הדבר מאד וכמעט ברור שיתגבר יצרם עליהם ויבואו לידי עבירה של איסור כרת"

⁴³ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א אות יז מביא בספר נהל ברית בה' יולדת סי' ש"ל אות ב' שכותב דצ"ע כשהיא נדה די"ל דהוי בכלל ג"ע. אך בקונטרס דברי שלום להמהרש"ם ז"ל שבסוף הספר שם באות ל"ט מביא לזה דברי החנוך מצוה רצ"ו בסופה דמבואר דכל אשה שהקדושין תופסין בה ל"ה בכלל ג"ע, ומסיים דלפ"ז גם נדה אינו בכלל ג"ע ליהרג, ושגם בתשו' פ"י ח"ב סי' מ"ד האריך להוכיח כן עיין שם. ולפ"ז יש להוסיף לומר גם בעצם איסור היחוד דפנויה נדה דג"כ לא הוי אלא מדרבנן מכיון דלא הוי דומיא דאמך בסתר שלמדים מזה לאיסור יחוד דערויות, בהיות דקדושין תופסין בה ול"ה בכלל ג"ע ובסי' כ"ה שם בצי"א הביא בזה דעות שונות בשו"ת ריב"ש סי' תכ"ה ובס' הזכרונות למהר"ש אבוהב ז"ל בה' נדה. ושכן העלה אחרי המחקר הרב בזה בס' חקרי לב האה"ע סי' י"ז דייחוד נדה אסור מה"ת לכ"ע לעומת זאת הגר"ש לנדא בשו"ת נו"ב מהדו"ת האה"ע סי' ל"ז שהיה פשוט בעיניו ההיפך מזה דגם יחוד דפנויה נדה האיסור הוא רק מדרבנן וכן בתשובה להגאון מופה"ד הגר"א מקאונא ז"ל הנדפסת בספר שו"ת מר ואהלות (פוסק) באהל ארץ נוד וכן בשו"ת תורת חסד (מלוכלין) האה"ע סי' י"ב ובחזון אי"ש נשים סי' ל"ד אות ג'

⁴⁴ שו"ת טוטו"ד מהדו"ק סי' קצ"ב וחושש גם לדעת הרא"ם דגם באבזיריהו דג"ע דרבנן יהרג ואל יעבור, וזוהי חומרא גדולה מצד, וקולא גדולה מצד להיות כ"כ נקל ענין חיי נפשות.

⁴⁵ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א חילק בדעת האחרונים חילוק זה

⁴⁶ בשו"ת שם אריה האה"ע סי' ל"ג

⁴⁷ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א אות יד דאימתי אמרינן להאי דינא דאפילו אאבזיריהו דגילוי ערויות יהרג ואל יעבור זהו דווקא היכא דהעבירה הזאת של האבזיריהו היא המטרה של המבוקש, כגון שהמכוון של הכופה שיעבור ע"ז, או שהדבר כשלעצמו הוא המטרה לרפואה להתרפאות מזה, וכל כדומה לזה, אבל היכא שזה רק אמצעי כדי להגיע אל המטרה, ואין על העבירה הזאת כשלעצמה שום כפיה של עבירה על דת, וגם אינה שלעצמה שום מטרה לרפואה להתרפאות על ידה, אזי בכה"ג כו"ע יודו דאין ע"ז דינא דיהרג ואל יעבור, ולא על כגון זה הוא שנפסק בשו"ע יו"ד שם דיהרג ואל יעבור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מילדת שאינה יכולה לנהוג, יש לה לשכור נהגת, או ליסוע עם שומר, בכדי שלא להכשל באיסור יחד. ובשבת תיקח עמה קטן או קטנה, בכדי למעט בחילול שבת⁴⁸.

ו. גזרו על ייחוד דפנויה

עוד התבאר שם דף פא. שכשאירע מעשה אמנון ותמר, גזר דוד ובית דינו על ייחוד פנויה גם אם היא טהורה. ואף על פי שאינה ערוה, בכלל ייחוד עריות היא⁴⁹.

⁴⁸ בשו"ת צ"ץ אליעזר חלק ו סימן מ – קוני איסורי ייחוד פרק א דין מביא שו"ת שם אריה חאה"ע סי' ל"ג שכותב: נשאלתי במעשה שהיה באשה אחת מבני הכפרים אשר בהקשותה בלדתה שלחה לעיר ביום השבת להביא מילדת עברית והעגלון היה עכו"ם ונסתפקו איך לעשות, אם תסע המילדת בעצמה עם הא"י יש כאן איסור ייחוד, ואם יסע עמה שומר ישראל נמצא השומר מחלל שבת, ואף שבשביל פיקוח נפש שרי לחלל מ"מ דלמא עדיף שתסע בעצמה ולעבור על איסור ייחוד כדי למעט בחילול שבת. ונחלקו בזה הלומדים ונמנו ונמרו שיסע עמה קטן או קטנה דאין כאן רק איסור דרבנן. דאיסור שבת ניתן לדחות מפני פיקוח נפש ושוב מהסס קצת וכותב וז"ל: רק די"ל כיון דאפשר שיסע עמה שומר עדיף טפי לעשות כן דהא דאיסור ייחוד נדחה הוא רק משום דעשה דוחה ל"ת והרי אפשר לקיים שניהם ע"י שומר, ואף השומר יחלל שבת מ"מ ניתן לדחות מפני פ"ג, ויש סברא לכאן ולכאן, והיכא דנמצא קטן או קטנה ודאי דראוי לעשות כן לשלוח הקטן לשומר והגאון הגרש"ק ז"ל, ובתשובה הנדפסת בספרו שו"ת טוטו"ד מהדו"ק סי' קצ"ב בא להתיר מצד אחר והיינו משום דאשה קרקע עולם היא וא"כ בזה ודאי פ"ג דוחה אותו ואין לאחר לחלל שבת עבור כך, ולדינא יפה הורה רמ"מ דבאם הוי חילול שבת של תורה לא יחלל גדול שבת עבודה והיינו מטעמא דידי כיון דאשה קרקע עולם רק קטן מותר ליסע עמה אבל גדול לא יחלל שבת אפילו באשת איש, דעכ"פ ראוי לדחות דרבנן בשביל דרבנן דפנויה וזה הוי בכלל ייחוד ואל יעבור ובתחומין דרבנן ודאי יעבור ואל ייהרג ראשית יוצא לנו נפקותא בלהיפך היכא שהמילד הוא איש וזה שבא לקרוא לו היא אשה וכן נמי כשזה שצריך לנסוע עם המילדת הוא יהודי והיינו שצריכים לשלוח אליה עגלון או נהג יהודי והשאלה גם עליו אם מותר לו לנסוע אתה ביחוד, דאזי לדעת הגרש"ק אסור לו לנסוע ולהתייחד אתה משום פ"ג, דהרי ל"ש בכאן הסברא דקרקע עולם, והוא הרי, ס"ל דיחוד הוי אביזרייהו דג"ע וגם באביזרייהו ייהרג ואל יעבור, ואפילו אם היא פנויה ג"כ אסור לו ללכת עמה דהרי חושש גם לדעת הרא"ם דגם באביזרייהו דג"ע דרבנן ייהרג ואל יעבור, וזוהי חומרא גדולה מצד, וקולא גדולה מצד להיות כ"כ נקל ענין חיי נפשות. ואילו להשם אריה אין נפ"מ בין כשהשאלה על אשה לבין כשהשאלה על איש, ואותם הצדדים שדן על אשה ישנם גם באיש. והנפ"מ ביניהם הוא בין בשבת כהמדובר בשאלה שלהם, דלהגרש"ק יש לצרף שומר אפילו גדול משום פ"ג, ולדעת השם אריה בפנויה אין להתיר לשומר גדול ליסע ג"כ, ועדיפא שיסע אתה לבד, ובא"א, אם החילול מדרבנן נוטה להעדיף שיסע אתם שומר גדול באין קטן, ובחילול דאורייתא אין ולא ורפיא בידיה, וכן הנפ"מ ביניהם הוא גם לימות החול כשאין בנמצא שומר שילוח אותם, לדעת הגרש"ק אסור לו ליסע אתה בכל גוונא דהוי אביזרייהו דג"ע ויהרג ואל יעבור, ואילו להשם אריה מותר לו לנסוע ולהתייחד עמה ואף מחויב לעשות כן משום פ"ג, ולא מיבעיא דמותר כשהיא פנויה, אלא אף כשהיא א"א מותר לו נמי משום דדוקא גילוי עריות ממש דהוא באיסור כרת אינו נדחה מפני פ"ג, אבל שאר קריבות דעריות ומכ"ש ייחוד דעריות ודאי נדחה מפני פ"ג

⁴⁹ שו"ע ונו"כ אהע"ז כב סעי' ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

גם בארום עם ארוסתו ישנו איסור ייחוד ואפילו לאחר כתיבת התנאים⁵⁰
שמאי והלל גזרו על ייחוד עובדי כוכבים⁵¹.

כל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה, בין ישראלית בין עובדת
כוכבים, מכין את שניהם מכת מרדות, האיש והאשה, ומכריזין עליהם חוץ
מאשת איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה, אם נתייחד אין לוקין, שלא
להוציא לעז עליה שזינתה ונמצא מוציאין לעז על בניה שהם ממזרים⁵².

במקום שנראה לבית דין דאיכא למיחש לאיסורא, צריך להפרישן⁵³.
אולם אפילו התייחדה עם הפוסל אותה בביאתו, אינה נפסלת לכהן בכך, ואין אשת
איש נאסרת על בעלה, שאין אוסרין על הייחוד⁵⁴.

ז. לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו

⁵⁰ הח"ח בגדר עולם פ"ח וז"ל שם "ודע עוד אפילו אם היא עתידה להיות אשתו כגון שהיא אחר כתיבת התנאים
אף אם יקל לעצמו לטייל עמה על כל פנים יזהר מלהתייחד עמה שלא בפני אדם כי היא שוה לכל הנשים
בענין זה ואין שום היתר בזה מחמת התנאים אפילו אם היתה טהורה וכל שכן שהיא בודאי נדה כל זמן שלא
טבלה כדין על כן איסור ייחוד במקומו עומד וכל שכן בחיבוק ונישוק מן התורה שעל זה בא הכתוב לא תקרבו
לגלות ערוה כמו שכתב הרמב"ם פכ"א מהלכות איסורי ביאה המחבק או מנשק אחת מכל העריות עובר בלאו
דלא תקרבו לגלות ערוה והמקילין בזה עתידין ליתן את הדין ע"ז בעולם הבא וגם לא יראו טוב בעוה"ק"
⁵¹ שם סעי' ב ולא היה בכלל גזרת ייחוד פנויה בת ישראל כי בבת ישראל איכ' למיגזר טפי כי יש לחוש שמא
מתייחד עם ערוה דאם יתייחד עם זו יתייחד נמי עם הערוה מה שאין כן בגויה דאינו יכול לבא בגויה לידי
עריות פרישה שם ס"ק א ב"ש שם ס"ק ג

⁵² שם סעי' ב

⁵³ רמ"א שם סעי' ב

⁵⁴ ח"מ שם ב ב"ש שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ולא ירבה לו⁵⁵ סוסים אלא כדי מרכבתו⁵⁶, ואם הוסיף⁵⁷ לוקה⁵⁸.

ח. וכסף וזהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אספניא

ולא ירבה לו⁵⁹ כסף וזהב להניח בגניזו ולהתנאות בו או להתנאות בו, אלא כדי שיתן לחיילותיו ולעבדיו ולשמשיו, וכל כסף וזהב שירבה לאוצר בית ה' ולהיות שם מוכן לצרכי העבור ולמלחמותם הרי זה מצוה להרבותו⁶⁰, ואין אסור אלא להרבות לעצמו בבית גניזו שנאמר (דברים יז פסוק יז) לא ירבה לו, ואם הרבה לוקה.

ט. וכותב לו ספר תורה לשמו יוצא למלחמה מוציאה עמה

נכנס הוא מכניסה עמו יושב בדין היא עמו מיסב היא

כנגדו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו

בעת שישב המלך⁶¹ על כסא מלכותו, כותב לו ספר תורה לעצמו, שתהא כתובה לשמו⁶², שנאמר (דברים יז פסוק יח) וְהָיָה כְּשֶׁבַתוֹ עַל כַּסֵּא מְמַלְכָתוֹ

⁵⁵ רמב"ם הלכות מלכים פרק ג הלכה ג

⁵⁶ פירוש, אפילו אם מרכבתו הרבה מאוד – מותר, ואינו אסור אלא סוס של במלה, ואין צריך למרכבתו. דבגמרא (סנהדרין כא ע"ב) למדו מדכתיב "לא ירבה לו", דמשמע "לו" אינו ירבה, שאין לו צורך בו, אבל למרכבתו ירבה, אפילו מרכבתו הרבה כפי אשר ירצה. וכן "לא ירבה לו כסף וזהב" (ר' פסוק יז), ילפינן (שם) "לו" אינו מרבה, אבל ליתן לחיילותיו ירבה, ואינו אסור אלא להניח בבית גניזו. גור אריה עה"ת דברים יז טז

⁵⁷ משמע שאם לא הוסיף אלא נוספו מאליהם כגון שנוולדו בעדרו (בזה בלא"ה אינו לוקה שהרי אין בו מעשה) או נתנו לו במתנה (ויש בו מעשה שהרי צריך לעשות קניין) אינו לוקה וכן הוא ביד רמ"ה כאן שאינו עובר אלא בקונה. אולם אפשר שכל שהוסיף בעת רכיבתו עובר ואין נ"מ איך הגיע לידו

⁵⁸ צ"ע על מה לוקה האם על קניית סוסים מיותרים שיהיהו לרוץ לפניו וכדומה כדלהלן, או שאינו חייב על הקניה שהרי יכול ליתנם לפרשיו או לשומרם עבור מרכבתו שיהי לו כדי להחליף, אלא חייב אם בשעה שרוכב במרכבתו או על סוסיו מוסיף סוס לרוץ לפניו וכדומה וצ"ע.

⁵⁹ שם הלכה ד

⁶⁰ וכן מצינו בדוד המלך ושאר מלכים שהיו אוצרים כסף וזהב לאוצרות בית ה'. רדב"ז כס"מ שם

⁶¹ שם הלכה א והלכות ספר תורה פרק ז הלכה ב

⁶² וכן מדויק בלשון רבינו בהלכות ספר תורה שם "והמלך מצוה עליו לכתוב ספר תורה אחד לעצמו לשם המלך".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

וְכָתַב לוֹ וְאֵין רְשׁוּת לְהַדְיוּט לְקָרוֹת בְּהָ, שְׁנֵאמַר (שם פסוק יט) וְקָרָא בּוֹ הוּא וְלֹא הַדְיוּט⁶³. וּמִגִּיהוּ מִסְפַּר הָעֶזְרָה עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבַעִים וְאַחַד⁶⁴.

וְיִהְיֶה עִמּוֹ תְּמִיד, לֹא יִזוּז מִלְּפָנָיו, יוֹצֵא לְמַלְחָמָה וְהוּא עִמּוֹ, נִכְנָס וְהוּא עִמּוֹ, יוֹשֵׁב בְּדִין וְהוּא עִמּוֹ, מֵיִסָּב וְהוּא כְּנִגְדּוֹ שְׁנֵאמַר (שם) וְהִיָּתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו.

י. מניין שאפילו סוס אחד והוא בטל שהוא בלא ירבה ... לעבור בלא תעשה על כל סוס וסוס

מֵה שְׁנֵאמַר לְמַלְךְ לְהִרְבוֹת סוּסִים אֵינּוּ דוּקָא בְּסוּסִים רַבִּים, אֲלֵא אִפִּילוּ סוּס אֶחָד⁶⁵ פְּנּוּי לְהִיּוֹת רִיז לְפָנָיו כְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשֵׂין שְׂאֵר הַמְּלָכִים אֲסוּר, וְאִם הוֹסִיף לּוֹקֵה⁶⁶, עַל כֹּל סוּס וְסוּס שֶׁהוֹסִיף.

יא. וכותב ספר תורה לשמו ... ובלבד שלא יתנאה בשל אבותיו

כִּבְר הַתְּבֵאֵר שֶׁבַעַת שֵׁיִשֵׁב הַמֶּלֶךְ⁶⁷ עַל כֶּסֶף מַלְכוּתוֹ, כּוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְעַצְמוֹ וְאִפִּילוּ הַנִּיחּוֹ לוֹ אֲבוֹתָיו סֵפֶר כּוֹתֵב יֵתֵר עַל הַסֵּפֶר שֶׁהִיָּה לוֹ כִּשְׁהוּא

⁶³ לח"מ מלכים שם, ונראה דאסמכתא בעלמא הוא והדין לא הזכירו רבינו לפי שסמך אמ"ש ברפ"ב דאין משתמשין בתשמישיו של מלך. ונראה לי דהתוספתא ס"ת איצטריכא ליה מ"ד מידי דמצוה הוי ושפיר דמי ההדיוט לקרות בו קמ"ל דאפ"ה אסור. מים חיים לפר"ח מלכים שם.

⁶⁴ צריך עיון מנא ליה. כס"מ ס"ת שם ולקושיא זו מצאתיו מבואר בירושלמי פ' כהן גדול ומשם למדו רבינו. מעשה רקח שם.

⁶⁵ ע' תרגום יונתן ב"ע דברים שם י"ז ט"ז שכי' לחוד לא יסגין ליה על תריין סוסוין דילמא ירכבון ברבנוני עליהון ויתגאון וכו'.

⁶⁶ הו"ל לפרש שלוקח על כל סוס וסוס כמוזכר בברייתא. כס"מ שם, ונראה דהרמב"ם סובר דברייתא ע"כ סברה דלאו שאין בו מעשה לוקין ולכן אפי' קנה סוסים הרבה בבת אחת לוקח על כל סוס וסוס, אבל להלכה דקיי"ל לאו שאב"מ אין לוקין עליו לא שייך זה כמש"כ הרדב"ז וכמו בקנה חמין בפסח דשיטת הרמב"ם דאינו לוקח אלא בקנה דאז הוי לאו שיש בו מעשה ואם קנה בפעם אחת כמה זיתים ודאי שאינו לוקח אלא אחת ואם קנה בשתי פעמים לוקח שתיים. אבהא"ז שם

⁶⁷ שם הלכה א והלכות ספר תורה פרק ז הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

הדיוט או שהניחו לו אבותיו⁶⁸, והתבאר שכותבה לשמו, שנאמר (דברים יז פסוק יח) וְהָיָה כְּשֶׁבִתּוּ עַל כָּסֵא מְמַלְכֶתוֹ וְכָתַב לוֹ וְאִין רְשׁוֹת לַהֲדִיּוֹט לַקְרוֹת בָּהּ, שנאמר (שם פסוק יט) וְקָרָא בּוֹ הוּא וְלֹא הַדִּיּוֹט⁶⁹.

יב. אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה מצוה לכתוב משלו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה

כתיב (דברים לא פסוק יט) וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְגו' מצות עשה⁷⁰ על כל איש⁷¹ מישראל שיכתוב לו ספר תורה⁷², ואפילו הניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה⁷³ לכתוב משלו.

⁶⁸ משמע בגמרא שאפי' הניחו לו אבותיו או היו לו מאה ספרים בעת שישב על כסא המלכות מצוה לכתוב ס"ת יותר לשמו. כס"מ ס"ת שם

⁶⁹ לח"מ מלכים שם, ונראה דאסמכתא בעלמא הוא והדין לא הזכירו רבינו לפי שסמך אמ"ש ברפ"ב דאין משתמשין בתשמישיו של מלך. ונראה לי דהתוספתא ס"ת איצטריכא ליה מ"ד מידי דמצוה הוי ושפיר דמי ההדיט לקרות בו קמ"ל דאפי"ה אסור. מים חיים לפר"ח מלכים שם.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד ער א

⁷¹ ולא אשה, רמב"ם [ספר המצות, סוף מצות עשה]. ובתשובת שאגת אריה דיני ספר תורה [סימן לה] פקפק על פסק זה של הרמב"ם, דאי משום דליתנהו בכל המצות אם כן גם ישראלים ליתנהו במצות כהנים ולפטרו. גליון מהרש"א שם

⁷² ודקדקו חז"ל [גיטין ס ע"א] כיון דקי"ל שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, דתורה התומה נתנה, על כרחך מה שצוה משה רבינו ע"ה שיכתבו את השירה לא קאמר שירת האזינו לבדה, אלא היינו לומר שיכתבו כל התורה עד שירת האזינו שהיא גמר כל התורה ושירת האזינו עד סופה בכלל.

⁷³ והטעם שאין מברכים על מצוה זו עיין שד"ח מע' ברכות אות טז ד"ה ועל כתיבת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ולפיכך לאחר שכתב ספר תורה לא יקדישנו לבית הכנסת⁷⁴, אפילו כונתו לזכות הרבים, אלא ישאילנו להן⁷⁵ וראוי שישמש את הציבור⁷⁶ שהרי נאמר (שם) לְמַדָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְיָה בְּפִיָּהֶם לְמַעַן תִּתְּיָה לִי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעַד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

אין מקיים המצוה עד שיהא כתוב כדין ס"ת, אבל אם יש בה דבר הפוסל או חסר או יתר אפי" אות, אינו יוצא ידי המצוה, כי אינו ס"ת כלל⁷⁷. וי"א⁷⁸ שמטעם זה אין אנו חייבים

⁷⁴ ואני תמה על אלו שמוציאים למצות כתיבת ס"ת הון רב ולבסוף מוכרים אותיות, וכן מקדישים הס"ת, ויתבאר להלן בדברינו בס"ד שבזה עלולים לבטל המ"ע, ובכחם היה להשיג המ"ע בשלימות לאחר ששילמו כ"כ. תשובות והנהגות כרך א סימן תרכג

⁷⁵ תורת חיים כאן כתב ונראה דיחיד הכותב ס"ת לעצמו ונתנה לבהכ"ג לקרות בה בצבור ומקדישה לאו שפיר עבד דכיון שמקדישה הרי היא של הקדש ולא שלו היא ואינו יוצא בה י"ח וליכא למימר דבכתיבה לחוד תליא מלתא ז"א דיחיד שכתב ס"ת לעצמו ואח"כ נאבדה פשיטא שצריך לכתוב לו ספר תורה אחרת ולכן נראה שאין להקדיש ס"ת א"כ כותב לעצמו אחרת עכ"ל ע"ש (וכן ראיתי בספר ברכי יוסף שכ"כ) (בספר תשובת בית יהודה ח"א י"ד סימן כ"ג)) ועיין בספר בני יונה מהגאון מוהר"ר יונה לנד סופר שחולק עליו וסובר דאם נאבדה ממנו והיא מצויה באיזה מקום שיוציאים ידי מצות ועתה כתבו לכם ואפילו אם נקרעה או נשרפה קרוב הדבר שיצא ידי מצותה של כתיבה ומכ"ש אם הקדישה דיצא דמסתמא לא הקדישה אלא שתהא מיוחדת לקריאת הצבור אבל מצות הכתיבה אישתאר לעצמו ומ"מ יותר טוב שלא יקדישה והרי תהיה כולה שלו ע"ש. ועיין בספר פרדס דוד פרשת כי תצא שחולק גם כן על התורת חיים הנ"ל והוכיח מדברי הרמב"ם דיחיד שכתב ס"ת משלו ואח"כ נאבדה דיצא ואין צריך לכתוב אחרת ע"ש. (וכן בספר תורת נתנאל מהגאון בעל קרבן נתנאל שעל הרא"ש פרשת יתרו חולק על הת"ח וכתב עליו וז"ל ראה זה דבר חדש ואין אחד מהפוסקים שהזכיר דין זה. גם כל העולם כולו אין נוהגין כשנאבד מהם ספר תורה שיכתוב מחדש. ע"כ בדקתי אחריו ואעלה שלא כדבריו כו' והוכיח מהרמב"ם ג"כ כן ע"ש. פ"ת שם ג

⁷⁶ תשובות והנהגות כרך א סימן תרכה

⁷⁷ מנ"ח תריג א

⁷⁸ ולפ"ז מצוה זו רופפת בידינו דמבואר בקדושין דף ל' בעי ר"י וא"ו דגחון וכו' אינהו הוי בקיאים בחסרות ויתירות אנן לא בקיאים א"כ כיון דאין אנו בקיאים א"כ אפשר כתיבנן מלא חסר או איפכא ואין מקיימין המצוה כלל וכבר העיר בזה בס' ש"א בס"י ל"ו לפטור ממצוה זו בזה"ז מטעם דאין אנו בקיאים בחו"י. ונלע"ד בירורן של דברים דיש שני מיני חו"י אחד דע"י החסר או יתיר נשתנה פירוש התיבה או יוכל להשתנות כהנהו דמבואר בסנהדרין דרך משל כתיב בסכת חסר וע"י זה דרשנן דסוכה שתחת הבית פסול או שתים כהלכתן דסכת חסר משמע אחד ע"ש א"כ בכתב מלא משתנה הדין דסוכה ולא משמע והרבה בש"ס ע"ש ל"מ למאן דסובר יש אם למסורת א"כ במלא חסר או להיפך מהפך דברי אלהים חיים כי נשמע הרבה דינים היפוך הדין האמת ואפי" למאן דסובר יש אם למקרא ואין הדין משתנה עכ"פ כיון דנמסר לנו דיהיה נכתב כך היפוך המקרא כגון סכת חסר אף על פי דנקרא מלא והדין הוא לפי הקריאה עכ"פ המסורת היה דפירוש התיבה יהיה כך או קרנות קרן אחד או נפשות חסר דיהיה מאדם אחד ע"ש בסוגיא א"כ משתנה פירוש התיבה ע"י חסר או יתר בודאי הס"ת פסול ואין לה דין ס"ת כי הוא תיבה אחרת כפי שנמסר. אך יש חסירות ויתרות דאינו משתנה פירוש התיבה ע"י זה כגון אהרן בפרשת תצוה במס"ק יש מסורת דנכתב מלא בוא"ו. וכן ראיתי בס"ת ישנים אך הרבה בעלי מסורת חולקין על זה וכן נוהגין האידנא עיין באהרונים וכן פצוה דכה דיש קצת מסורת דנכתב באל"ף לבסוף. וכן ראיתי בס"ת ישנים והיום כותבין בה"א בסוף דברים כאלו אין משתנה פירוש המלה ע"י כה"ג אין קפידא בחסרות ויתירות. והנה חלק הראשון ודאי לא נשכה כלל ובפרט דאנן פסקינן יש אם למסורת א"כ נ"מ לדיני התורה וח"ו בודאי לא נשכה אפי" כחוט השערה מהדין ובפרט דנוגע למ"ע של כתיבת ס"ת וח"ו שיתבטל מצות עשה ע"י שכהה אך אותם חו"י שלא נשתנה פירוש המלה כלל בין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בזמן הזה במצוה זו, כיון שאיננו בקיאים בחסרות ויתירות, אך העיקר שחייבים אף בזמן הזה.

כשאינו יודע לכתוב צריך שישכור סופר ויעשהו שליח כדי שיוכל לכתוב לו, ויקנה הספר תורה בעת הכתיבה שיהיה שלו⁷⁹, אולם יש עליו לכתוב גם כן קצת⁸⁰.

הלוקח⁸¹ ספר תורה מן השוק ואינו מגיה בה דבר, הוי כחוטף מצוה מן השוק, כלומר ואינו יוצא בזה מצות עשה זו, ואין לו שכר גדול כל כך כמי שטרח בכתיבתה, שיש למדת הדין לחלוק ולומר אלמלא שבאה עליו בלא טורח לא היה עושה אותה.

חסר או יתיר אינו מוזק כלל וזה שכחו ע"כ לא הי' יודעים אם וא"ו דגחון מהאי ניסא וכ"ו וזה דלא נשתנה כלל אינו מוזק למצוה זו ויוצאים בכתיבה זו המצוה בשלימות.

⁷⁹ נראה להעיר כאן הערה מהודשת, דמצוי שבעה"ב מוזמין ס"ת לעצמו ולא מקיים המצוה כלל, והוא משום שמצותה ממה שנאמר "ועתה כתבו לכם" והיינו לכתוב ס"ת משלכם דוקא, ואם הסופר כותב וגומרים בבית הכנסת או אצל נדיב, הלוא כשכותב אות אחרון עדיין אין הס"ת שלו, שצריך לקנות הקלף בקנין כהלכה קודם, ובפרט כשעדיין לא שילם הכל דאז אומן קונה בשבח כלי, ולכן לפני שכותב אות אחרון עליו להגביה כל הקלף ולקנותו שתהא שלו ובוה מקיים המצוה דכתיבה בשלו, ואפילו שילם כסף לא סגי דמעות אינם קונות ואף שהוא לדבר מצוה, וביותר אני חושש כיון שצריך כתיבה בשלו דומה לגט שהבעל חייב לכתוב בשלו, ולכן מקנין לבעל הקלף דיו וקולמוס, ולכן לפני שמקיים המצוה באות אחרון ימסור לו הסופר דיו משלו וקולמוסו ויאמר לו הריני מקנה לך הדיו וקולמוס במתנה גמורה, ואז כותב אות אחרון בשלו כדין. וכ"ז מפני שפשיטא לי מאחר שנאמר "ועתה כתבו לכם" צריך כתיבה משלו, ושור"ר שכ"כ במנחת חינוך מצוה תרי"ג דפשיטא ליה דהדיו והקלף צריך שיהא משלו, עיי"ש דהפמ"ג נסתפק בזה, ולכן מי שקונה אות אחרון ואין הקלף שלו לא זכה בהמצוה, וראוי לכתחילה לזכות גם הדיו וכמ"ש, ובכ"ז לא נהגו ליהדר. תשובות והנהגות כרך א סימן תרכג

⁸⁰ מניה אות אחת חשיב כאלו כתבו כולו, כדלהלן ומיהו העיקר שמצות כתיבה מקיימין רק כשנכתב כולו בשליחות, ובהגיה אפילו אות לבד בעצמו מהני רק לענין דחשיב כאלו כתבו כולו בעצמו דהוה כאילו קיבלה מהר סיני אבל אין מקיימין המ"ע אלא כשנכתב כולו בשליחות, (ובעיקר דברינו שלא מספיק לכתוב ולהגיה אות אחת אלא ליהוי כאלו קיבלו בהר סיני, אבל למ"ע צריך לכתוב כולו דוקא בשליחותו, אף שברמ"א סי' ע"ר כתב שאפילו לא נכתב בשליחותו כלל רק הגיה אות אחת מספיק ויצא, ביארתי במק"א הכוונה דמיירי באות אחרונה דוקא, שאין קדושת ס"ת אלא כשנגמר כתיבתו, ולכן באות אחרונה חשיב כאלו כתב כולו שבזה חלה הקדושה בס"ת כולה וזהו דוקא באות האחרונה ודו"ק היטב כי זה נכון.

ועוד נוהג אני בס"ד להקפיד לכתוב אות אחרונה בכל חומש וחומש ולקיים בזה המ"ע דכתיבה בהידור, ויסוד הדברים הוא ע"פ דברי הר"ן בפ"ה דגיטין שאין החומשים מעכבין, ואפילו נמצא פסול באחד קורא בשאר החומשים שאין מעכבין זה את זה אלא מפני כבוד הציבור, ונפסק כוותיה לדינא ברמ"א סי' רמ"ג ס"ה [ועיי"ש בביאור"ל ד"ה יש], ... ואם כי לא מצאתי ד"ן מבואר, נראה שכדאי לנהוג כן, ויש בזה הידור במצות כתיבת ס"ת לכתוב אות בכל חומש, אף שהאות האחרונה עיקר שבזה גמר הספר ומקיים המ"ע רק באות האחרונה. ועיין שאנ"א סימן ל"ד ודו"ק. ועיין בשיטה מקובצת ב"ב (יד א) שמעלה מיוחדת לכתוב בעצמו הפסוק תורה צוה לנו משה ולא על ידי הסופר, וראיתי שהעיר על כך האדמו"ר הגרא"ם מרדכי אלתר זצ"ל מגור להדר כן, העולה מדברינו דיש הידור מיוחד לכתוב אות בכל ספר וספר, וגם לכתוב תורה צוה לנו, וכן נהגתי בעזה"ש"ת, והסופר הניח תורה צוה לנו כל אות עם נפסק, ותיקנתי, ובי"ה קיימתי בזה המצוה כאלו קיבלה מהר סיני, וכולה נכתב בשליחות כדין. תשובות והנהגות כרך א סימן תרכד

⁸¹ רמ"א ולבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אבל אם הוא בעצמו כותבה או שכר סופר לכותבה, וטרח בתקון הקלפים ולסבול עול הסופר עד שנכתב, הרי זה כאילו קבלה מסיני, שיש למדת רחמים פתחון פה לומר כמו שטרח טורח זה כן היה טורח ללכת במדבר כדי לקבל תורה מהר סיני.

וכן הקונה ספר תורה והיא היתה מוטעה, והגיה אותה⁸² אפילו אות אחת⁸³ הרי הוא גם כן כאילו קבלה מסיני, שיש למדת רחמים לומר כמו שתיקן זה, כך אם היה מוצא טעויות רבות היה מתקן אותם⁸⁴.

י"א⁸⁵ שמקיים המצוה גם אם שותף עם אחרים ויש חולקים והמנהג להקל בזה, וראוי לכל אחד⁸⁶ שרצונו לקיים המ"ע ע"י קניית אות להתנות שאין הס"ת דציבור אלא שהוא שותף בכל הס"ת, שאז יוצא המ"ע לכמה פוסקים.

וכבר התבאר במסכת מגילה דף כז. שכל שכן שאם הניחו לו אבותיו ספר תורה⁸⁷, אינו רשאי למכרו, אפילו יש לו הרבה ספרי תורה. ואפילו אין לו מה יאכל⁸⁸ כי אם ע"י הדחק כלומר שיש לו רק על ידי נטילת צדקה, ואפילו למכור ישן כדי לקנות חדש, אם אינו מזומן אסור.

⁸² עיין בתשובת שאגת אריה סימן ל"ד שהעלה דאפילו לא הניחו לו אבותיו כתובה אלא כל שהוא אפילו תיבה או אות א' לבד והוא גמר והשלים את הכל לא יצא ידי חובת מ"ע זו ע"ש. והא דכתב בהג"ה דאם הניחו ה"ו כאילו כתבו אף על פי שלא כתב כל התורה כולה ע"י סק"א. פ"ת שם ד

⁸³ ואיתא בתוס' בהקומץ רבה אות אחת פי' בס"ת שלקחו מן השוק לא נחשב עוד כחוטף מצוה שהיה אצל חבירו [בעבירה] שהיה משהה [ספר] שאינו מוגה ומעלני על זה כאלו כתבו עכ"ל. מ"ז שם א

⁸⁴ ומ"כ על זה ולפי זה הקונה ס"ת מיד עובד כוכבים שלקח מישראל לאו כחוטף מצוה אלא כאלו כתבה עכ"ל ורמ"א הביא זה בסמוך וכתב דמה שבי' כחוטף מן השוק ואינו יוצא בזה הוא נגד דברי רש"י שכתב דאם לקחה מצוה עביד ואם כתבה הוי מצוה מפי. מ"ז שם א

⁸⁵ עיין בתשובת בית אפרים חי"ד סימן ס"ג לענין כתיבת ספר תורה בשותפות אם יוצאין ידי חובתם ע"ש ועיין בספר פרדס דוד מהרב דוד דישבעק ז"ל פרשת כי תצא שגם הוא ז"ל נסתפק בזה דדלמא בעינן כולו משלכם להוציא שותפות כמו דאיתא גבי אתרוג במסכת ב"ב דף קל"ז עיין שם (ואף דבא"ח סימן תרנ"ח ס"ז בהג"ה כתב ודוקא שלא קנו לצורך מצוה כו' שאני התם דכל אחד אינו צריך לו רק בעת נטילתו לצאת בו משא"כ הכא דכל אחד צריך שיהיה הס"ת שלו בכל עת ובכל שעה ופשוט הוא) ותמה מאד על מנהג העולם הפשוט הוא בעיני כל בחברות שכותבין ס"ת בשותפות דכל אחד יוצא בו ושוב כתב להוכיח קצת כמנהג העולם דיוצאין בשותפות ע"ש. פ"ת שם א ומנהגינו שיוצאין גם כקנה אף שלא נכתב עבורו בשליחות וכרש"י ושיטת הט"ו ורבינו הגר"א זצ"ל בהנהותיו כאן שיוצאים בקנה, וכן מפורש בסה"מ להרמב"ם מצוה י"ח ונהגו להקל שגם בשותפות יוצאין, (ראה להלן סי' תרכ"ז, ובחלק ב' סימן תקי"ט), ולכן כל אחד אף שקנה אות אחת כוונתם להקנות לו באופן שהוא שותף בכלו, ובהגיה אות אחת האחרונה בס"ת יש לו המעלה שהוא כאילו כתבו כולו ומעולה יותר, ולכן נהגו לפזר ע"ז כסף. תשובות והנהגות כרך א סימן תרכו

⁸⁶ שם תרכו

⁸⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רע א

⁸⁸ ואע"ג שלשון הגמ' אינו רואה סימן ברכה כיון דתנא ברישא לא ימכור כו' דהיינו איסורא ועל זה אמר יתר על כן כו' משמע דגם בזה הוה איסור כמו ברישא. מ"ז שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אולם אם החדש בבית הסופר ואינו חסר אלא לשלם עליו י"א⁸⁹ שמוכרים את הישן כדי לקנות החדש. ויש אוסרים⁹⁰ למכור על מנת כן, ואפילו להחליף הישן בחדש אסור. ואפילו להוציא מתחלה מעות משלו לקנות חדש עד שימכור אח"כ הישן וישתלם מהישן נמי אסור.

ואם רוצה למכור הישן כדי לקנות ספר מהודר יותר, יש אוסרים⁹¹, ויש מתירים אם קונה לעצמו כדי לקיים מצות כתיבת ספר תורה⁹². ויש מתירים כל שיש בו כשרות או הדר יותר⁹³, ואם מכרו אפילו שלא כדין לכו"ע יכול לקנות בדמים ס"ת כמבואר לעיל.

אבל ללמוד תורה או לישא אשה, וכן להספקת תלמידים⁹⁴, שיתפרנסו מדמי המכירה בריוח ויוכלו ללמוד תורה⁹⁵, או להחזיק ישיבה⁹⁶ או כולל⁹⁷, או להשיא בדמיו יתומים או יתומות⁹⁸ או עניים שאין להם מקור אחר⁹⁹, מותר למכור אם אין לו דבר אחר למכור, וישאר בית הכנסת או ספר תורה לציבור¹⁰⁰. וכן לצורך פדיון שבויים, או לרפואה מחולי של סכנה¹⁰¹, או להחזיק ידי עני שאין לו מה יאכל ואין שום דרך אחרת¹⁰², וכן כדי להקים מקוה טהרה כשאין אחר באיזור, כשאין שום מקור מימון אחר¹⁰³. מותר למכרו.

⁸⁹ כך הכריע המ"ז שם ג דבספק זה דקי"ל להקל דודאי אין כאן ספק דאורייתא ולמה נחמיר בספיקא דגמרא בזה

⁹⁰ כן הכריע הש"ך שם ג

⁹¹ עיין בתשובת התם סופר סימן רנ"ד דמי שהיה לו ס"ת שקנה אסור למכרו ואף אם הספר השני ספרא דוקנא טפי כתבי ונכתב יותר בהדור גם זה אינו מעלין בקודש כיון שאין הקדושה מעולה בעצמה אף על פי שהוא יפה ומהודר ע"ש.

⁹² תשובת אבן השהם סימן כ"ג באחד שנדב לבו ונדר לקנות ס"ת לקיים ועתה כתבו וקנה ס"ת ואח"כ ראה שאין הכתב מהודר. מחויב לקנות היותר מהודר. דמי ממש לאתרוג דאמרינן הידור מצוה עד שליש ואם כן כאן ימכור ויקנה אחרת היותר נאה ע"ש שהאריך

⁹³ כף החיים קנג יט

⁹⁴ שו"ע ונו"כ או"ח קנג ו

⁹⁵ מ"ב שם סג

⁹⁶ בשו"ת מהרשד"ם יו"ד סי' קס"ז שת"ת דתשב"ר עדיפא מת"ת של גדולים, וכ"כ בדע"ת בשם שו"ת משפמי שמואל סי' ס"ה, שו"ת מנח"י ח"ב סי' ל"ט ושו"ת שבה"ל ח"ה סי' קמ"ד, דלא כשו"ת מהר"י אסאד יו"ד סי' שט"ו דהחזקת ת"ח גדולים עדיפא

⁹⁷ ובפתחי תשובה יו"ד סי' רנ"ט סק"ה בשם שו"ת הר הכרמל יו"ד סי' כ"ד שהלבשת נער הגון כדי שיוכל להתכסות כהוגן לילך לבית רבו ללמוד גם זה בכלל הספקת תלמידים

⁹⁸ דאע"ג דאין האשה מצווה על פריה ורביה מ"מ לשבת יצרה שייך גם באשה. מ"ב שם כד

⁹⁹ שו"ת מהרש"ם ח"א סי' מ"ט, אשל אברהם (אופנהיים) על גליון השו"ע סק"ב, כה"ח סקל"ג.

¹⁰⁰ פמ"ג או"ח קנג מ"ז שם ד

¹⁰¹ ערוך השולחן שם טז

¹⁰² לקט הקמח החדש סקמ"ה עפ"י הפ"ת יו"ד סי' רכ"ב סק"ב בשם השבות יעקב

¹⁰³ שו"ת אג"מ ח"א סי' נ"א, וכ"כ באגרות הח"ח ובפאר הדור ח"ב עמ' קנ"ח בשם החו"א זצ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

צ"ע אם מוכרין ס"ת לקנות גמרא ופוסקים ופירושיהן¹⁰⁴. ויש שכתבו בפשיטות שמוכרים¹⁰⁵.

י"א שיחיד בשלו, אפילו ס"ת מותר למכרו¹⁰⁶ ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות ברבים, אולם אינו רואה סימן ברכה בדמים אלו¹⁰⁷. ויש מי שאוסר אא"כ ללמוד תורה או לישא אשה. ולדעה זו אפילו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר ג"כ אסורין למכור ס"ת ולהשתמש בדמיה אא"כ הוא תועלת בשביל לימוד התורה¹⁰⁸. והמנהג כדיעה הראשונה, במקום שיש צורך גדול¹⁰⁹.

עיקר טעם מצות עשה זו דכתיבת ספר תורה אינה אלא כדי ללמוד בה, כמו שסיים בפסוק זה ואמר וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְחָה בְּפִיָּהֶם, לפיכך אף על גב דודאי כתיבת ספר תורה היא המצוה המפורשת בתורה בפירוש¹¹⁰, והייבים לכותבה לקרות בה ברבים¹¹¹, אבל אין אדם יוצא ידי חובתו בכתיבת ספר תורה לבדה, אלא כל איש אשר ידו משגת לכתוב חומשי תורה והמשנה והגמרא ופירושיהן או לקנות אותם, הרי זה חובה ומוטל עליו

¹⁰⁴ מ"ב שם סג

¹⁰⁵ שו"ת הת"ס חיו"ד סי' רמ"ד

¹⁰⁶ שעל שלו יש לו כח כו' טובי העיר במעמד אנשי העיר בשל צבור, דמותר להוציא ע"י מכירה זו הדמים לכל מה שירצו. כנזכר לעיל דף כו. מ"ב שם נט

¹⁰⁷ מ"ב שם ס מהע"ת וא"ר

¹⁰⁸ ואם מכר צריך לקנות בדמיה ס"ת אחרת [מ"א] ומלבוש יו"ד משמע דבזמ"ה במעמד אנה"ה לכו"ע מותר להשתמש בדמיה. מ"ב סב

¹⁰⁹ שו"ת מהרש"ם ח"א סי' י"ח "ועכ"פ בזה"ז דהמנהג למכרו אפילו בנתנו לקרות בו ברבים מי יבוא להחמיר נגד המנהג"

¹¹⁰ ובדורות הראשונים שלא היה עיקר לימודם ועיונם אלא מתוך הספר תורה והשאר היו מעיינים ולומדים בעל פה, ודברים שעל פה לא היו רשאים לכתוב לפיכך לא אמרו קדמונינו במצות עשה זו אלא מצות עשה לכתוב ספר תורה, אבל בזמנינו זה שנתחדשה הלכה משום עת לעשות לה' [תהלים קיט, קכז] שרשאים לכתוב כל התורה שבעל פה, דהיינו משנה וגמרא ותלמוד, ואין כותבין ספר תורה אלא לקרות בה ברבים ומניחים אותה בבית הכנסת, ושאר עיקר לימודינו ועיונינו הוא בהומשים ובמשנה ובגמרא ופירושיהם, כי בלתם אי אפשר להבין ולעמוד על דברי תורתנו ועומקה, לפיכך אף על גב דודאי כתיבת ספר תורה היא המצוה המפורשת בתורה בפירוש, והייבים לכותבה לקרות בה ברבים, אבל אין אדם יוצא ידי חובתו בכתיבת ספר תורה לבדה,

¹¹¹ וכ"כ הטור בשם הרא"ש ופירש ב"י דלא בא לפטור אותנו מכתובת ס"ת דאדרבה יש גם לנו לכתוב וללמוד בה אלא בא לומר שיש מצוה גם בכתיבת ספרי' אלו ובדרישה חולק עליו דאין לנו ללמוד מס"ת ולזול בכבודה דדוקא בדורות הראשונים היו מוכרחים לכך שהיה אסור להם לכתוב דפין דפין אלא כולם בגלילה וגם היו דורשין קוצי האותיות בס"ת משא"כ עכשיו ועל כן אין לנו המצות עשה הזאת לכתוב ס"ת אלא בכתיבת שאר ספרים ע"כ ואף שלפי משמעו' הלשון של הרא"ש משמע יותר כדברי הדרישה מ"מ נכונים דברי ב"י דהיאך נכטל מצות עשה של ועתה כתבו לכם בחילוף הדורות. לבוש ומ"ז שם ד אולם השיך ה משמע שנקט לעיקר כדעת הדרישה, ובביאור הגר"א כתב כדעת הב"י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בכלל מצות עשה זו יותר מכתובת התורה, ובלתם לא קיים המצוה כתיקונה עד שיכתבם או יקנה אותם וגם לא ימכרם אם לא ללמוד תורה ולישא אשה.

יג. כותב לשמו שתי תורות אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו ... (עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט) אינו נכנס בה לא לבית המרחץ ולא לבית הכסא

המלך שלא הניחו לו אבותיוספר תורה או שהיה לו ואבד¹¹² כותב שני ספרי תורה, אחד מניחו בבית גנזיו שהוא מצווה בו ככל אחד מישראל, והשני שכתב או שנכתב לו אחר שמלך יהיה עמו תמיד, לא יזוז מלפניו¹¹³, מלבד בעת שיכנס לבית הכסא, או לבית המרחץ, או למקום שאין ראוי לקריאה.

¹¹² ויש לתמוה על רבינו שנראה מדבריו שאם הניח לו אביו ס"ת אינו חייב לכתוב אלא ס"ת אחד והוא אף ההדיוט אינו סומך על ס"ת שהניח לו אביו וא"כ המלך אף על פי שהניח לו אביו כמה ספרי תורה חייב לכתוב לו שני ספרי תורה וכן נראה מפרשט דברי הגמרא. ויש לדחוק ולומר שרבינו מפרש דכי שני לא צריכא לשתי תורות הכי קאמר הא דקתני גבי מלך שלא יתנאה בשל אחרים דמשמע דבר זה מיוחד במלך היינו דוקא בס"ת שחייב המלך לכתוב נוסף על ההדיוט שלא יסמוך על של אביו אבל ס"ת שהוא חייב בו מדין ההדיוט סומך הוא על של אביו ואף על פי שהדיוט אינו סומך על של אביו הדיוט שאני שאם היה סומך על של אביו נמצא שלא היה כותב הוא ס"ת כלל אבל המלך אף על פי שישמוך על של אביו בס"ת שחייב בו מדין הדיוט כיון שבס"ת שהוא חייב בו מדין מלך אינו סומך על של אביו הרי הוא כותב ס"ת וסגי בהכי. כס"מ מלכים שם.

והעיקר נראה בזה שהרמב"ם אינו מפרש כפירש"י דכותב לו ספר משנה היינו שנים, אלא דמשנה היינו השנית, והיינו השנית מזה שיש לו מקודם, ולכן אם הניחו לו אבותיו ולא הספיק לכתוב מקודם ונעשה מלך יוצא במצות ועתה כתבו בזה שכותב הס"ת של מלך. אבהא"ז שם.

והנה עיין במה שכ' רבינו ז"ל בהל' מלכים פ"ג הל' א' ושם כתב דאם נאבד ג"כ צריך לכתוב אחרת אך באמת כך דלשני דברים צריך ס"ת א' ללימוד ואחד למצות כתיבת ס"ת והך של לימוד יוצא גם בשל אבותיו אך גבי מלך הלימוד והקריאה שלו צריך להיות רק בס"ת שכתב לשם מלך ואף בשל אביו אם היה אביו מלך ג"כ די ולמצות הכתיבה צריך שיכתוב בעצמו ודי אף אם כתב קודם שמלך ואותה מניח בבית גנזיו והדין של נאבד רק לס"ת שצריך ללמוד בה אבל למצות כתיבה יצא אם נאבד ועי' בחולין ד' קל"ט ע"א כל היכא דאיתא כו' ועי' ברכות ד' ס' ע"א ע"ש. צפנת פענח ס"ת שם

¹¹³ שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה אותה בזרועו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד. והשמיט רבינו זה (וכן הקשה הכס"מ שם) לפי שדבר רחוק הוא לכתוב ס"ת שיהיה תולה אותה בזרועו ותו דלא מתקיים שפיר שויתי ה' לנגדי תמיד ואפשר שדרך משל אמרו כמו הקמיע הזה שתלוי בזרועו ואינו מסיח דעתו ממנו כך יהיה ס"ת כנגדו תמיד שלא יסח דעתו ממנו. רדב"ז מלכים שם כיון שבכל אלו המעשים היתה עמו הוה ליה כאילו תלוי בזרועו. בלח"מ שם. ועוד נ"ל הכרח לרבינו שבתוספתא שם איתא וז"ל יוצא למלחמה הוא עמו נכנס הוא עמו יושב בב"ד הוא אצלו נכנס לבית המים ממתנת לו על הפתח וכן דוד אומר שויתי ה' לנגדי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרך היומי

מסכת סנהדרין

וכשיוצא למלחמה הוא עמו, נכנס והוא עמו, יושב בדין והוא עמו, מיסב והוא כנגדו שנאמר (שם) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו.

תמיד ר' יהודה אומר ס"ת מימינו ותפילין בזרועו ומשמע דר"י פליג את"ק ופסק כת"ק כדרכו הטוב וכמ"ש בהך מתניתין כת"ק ומה גם דסתם מתניתין מסייעתו כאמור. שוב היפשתי ומצאתי למהרש"ל ז"ל שמחך הך דעושה אותה כמין קמיע וכתב דאין כאן מקומו עיין שם. מעשה רקח ס"ת שם. ועיין תפא"י פ"ב מ"ד אות לו שכתב מ"ש בש"ס שתולה אותה בזרועו הימין, נ"ל לאו דוקא תלי"י בזרועו באויר, דהרי לא גרע ס"ת מתפילין דאסור בלי כים [כברכות כ"ו], וס"ת אפילו בתיק אסור [כחדושי רשב"א שם], אלא ר"ל שקושרה או נושאה תמיד בזרועו]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

